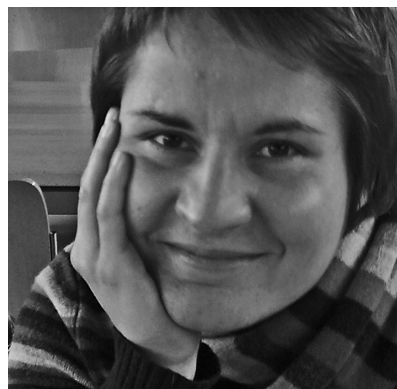

Az emlékezés struktúrája

Beszélgetés Lehóczky Ágnessel

Lehet-e kétnyelvű egy poéta? Lehóczky Ágnes pályája határozott igennel felel e költői kérdésre. Nemcsak sikeres köteteket ad ki anyanyelvén és választott munkanyelvén, de kreatív írást és poétikát is tanít a sheffieldi egyetemen. Legújabb magyar nyelvű verseskötetét *Palimpszeszt* címmel a Magyar Napló Kiadó jelentette meg.

– Amikor készültem a *Palimpszeszt* című kötetből, akkor azt gondoltam, hogy ha ezt megírnám, ha készülné egy esszé abból a laudációból, amit felskicceltem ide jegyzetként, akkor lehet, hogy az lenne a címe: *Történelem* könyvben elmesélve. Aztán rájöttem, hogy ennél sokkal frappánsabb részleteket lehet találni a kötetben, de ez most csak legyen a mottója vagy a paratextusa tulajdonképpen annak a laudációnak, amit Áginak most el kell viselnie, és kezdjük az elejéről.

Mondjuk a címlaptól, amely, láthatjuk, rétegeket halmoz egymásra. Nem lesz könnyű a kötet olvasójának a dolga, hogyha ezek közé a rétegek közé be akar hatolni. Én megpróbálok ebben valami előzetes kis segítséggel szolgálni. Az első, ami szembejön az olvasó számára, az a költői ének az átértelmezett szerepe Lehóczky Ágnes verseiben. Én azt fogalmaztam meg magamban, hogy ez olyan fajta költői én, amely egyfajta világszem, de nem abban az értelemben, ahogy metaforikusan sokszor Istent mondjuk világszemnek. Ilyen fajta szakrális vonása nincs, sokkal inkább a műhold kifejezést tudnám ide venni, nem véletlenül, hisz Áginak több versében is szerepel ez a kifejezés. Ugyanis arról

van itt szó, hogy ez a költői én akkor, ha „én”-ként szólal meg, vagy akkor, ha látszólag önmegszólító „te”-ként, vagy ha arra gondolunk, hogy esetleg valakit megszólító „te”-ként, akkor az általában csak illúzió. Egy olyan én szólal meg, amely fölszívta a maga rétegeibe tulajdonképpen az egész emberiség sorsát. Mondhatnám, hogy történelmét, de erre majd visszatérek, hogy a „történelem” szó, amit itt a mottóban is említettem, miért nem igazán illik ide. *Madách* Az ember tragédiáját szokás emberiségdrámának is nevezni, ott arról van szó, hogy nem igazán a szereplők közötti konfliktusok viszik előre a cselekményt, hanem a történelemnek a sodrása. Ez alapján gondolom, hogy emberiségkölteményről is beszélhetünk Lehóczky Ágnes versei kapcsán. És a versek, ugye, az többes szám, az emberiségköltemény meg egyes szám, úgy is föl lehet fogni a *Palimpszeszt* című kötetet, mint egyetlen pulzáló, véget nem érő hosszú verset, amely akkor sem ér véget, ha becsukjuk a könyvet. A médium költői én, vagy ahogy az angol szakirodalom az e fajta lírai alanyt nevezné, a „self”, az tulajdonképpen az évszázadok metamorfózisát szövegezi meg. A tér és az idő egymásra rétegződésének lehe-

tünk tanúi például ilyen képekben: apály-dagály, jövök-megyek vagy egy nap mi is album leszünk, egy milliárd arc freskója egy plafonon. Ezek kapcsán egyébként eszembe jutott, hogy akár azt is mondhatnám: *Weöres Sándor* Az elveszített napernyő című verséből fakad Lehóczky Ágnes egész poétikája. *Mintha fogta volna ezt a Weöres-verseket, ebből lepárolt egy filozófiát, majd azt újra visszaalakította élő poétikává. Itt arra gondolok, amikor a napernyő szinte vázzá csupaszodik, és közben ott tenyészik az élet, a személytelen élet körforgása. Nem fogom Az elveszített napernyőt fölolvasni, viszont szeretnék fölolvasni egy olyan részletet, amely talán igazolja ezt az állításomat. Nem *Weörestől*, hanem *Ágitól*. A *Torzó* az ablakban című vers első egységének a végéből, itt egy karácsonyfáról van szó: „Az évek múltával a fa egyre kisebb lesz, a végén ember nagyságúvá zsugorodik. Idén már csak facsemete. Majd egy faggyútól ragacsos toboz. A végén meg már csak pollenpor. Körülötte a szoba elültetve. Egy pár új cipő, egy piros sál. Angliából.”*

Ha már említettem *Weörest*, akkor egy kortárs költőt is említhetek, akivel valamennyire rokonnak érzem Lehóczky Ágnes verseit és

A 2015-ben megjelent Palimpszeszt kötetbemutatóján a Magyar Napló könyvesboltjában

poétikáját. De a különbség is nagyon fontos. Ahogy Térey János szinte monomániásan rögzíti a különböző tereknek a történetét, és ezzel valamiféle tér- emlékezetet hoz létre. Ági is valami hasonlót csinál, de itt nem arról van szó, hogy a különböző terek, tárgyak, katedrálisok a maguk egyediségében nyilvánulnak meg, hanem éppen hogy föloldódnak az évszázadoknak az áramában. Ott van mögöttük több évszázad történelme, inkább története, és így kapnak a teljesen konkrét, akár budapesti, akár balatoni terek valami olyasfajta aurát, hogy elszakadnak a helyi kötöttségtől, és általános érvényük lesz. Vagyis nem történelem van itt, hanem világtörténet, úgy is mondhatnám, hogy világemlékezet. Én, aki egyébként szeretem, ha a verseknek van valami etikai, ha nem is alapmodelljük, de mondjuk legalább valamilyen etikai árnyalatuk, azt gondolom, hogy ez a fajta emlékéllítés, megőrzés, ez Lehóczky Ági egyébként nagyon szikár verseiben eti-

kus alapállás is, etikai alapállás. Egyetlen versben találtam olyan kivételt, amikor, heuréka, saját történelmünkre ismertem rá. Pontosabban, van több ilyen, csak a versek általában nem indukálják azt az értelmezést, hogy mi a történelmi pillanatra gondoljunk. A kivétel, ami nekem nagyon fontos, nyilvánvalóan a te édesanyádhoz szóló vers, tehát a szocializmus kezdeti évtizedeiről szól. Rendkívül találó, amit a vers mond erről az időszakról. „Az a kor nem volt se fakó, se szürke.” Ez azért fontos számomra, mert mi, akik nem éljük meg, mi teljesen fekete-fehérben láttuk. Tehát anyánkat is ugye az '50-es, '60-as években fekete-fehérben képzeljük el, hiszen a televízióból erről a korszakról csak fekete-fehér emlékeket láthatunk. Így folytatódik a vers: „Inkább csak egy vastag, fehér üveg.” Ugyanebből a versből egy másik részlet: „Aztán már egy másik évezredben a kapualjából poszterek lesznek.” Nem ítélek, hanem rögzít és felmutat ezeken a pontokon a vers.

A tél örök hömpölygése visszhangzik a beszélőben – irtam fel magamnak itt vezérgondolatként, s példának ezt a versrészletet: „halott apák háromdimenziós kő képmása”, ennek az előző sora pedig így hangzik: „az univerzum kongó katedrális, halott apák háromdimenziós kő képmása”. Hogyha valaki egy olyan lírai alanyt működtet a versben, amely egyfajta világszem, és szinte magába szippantja az egész világot, annak poétikailag természetesen megvannak a logikus következményei. Az „én” dezanropomorfizálásából, vagyis abból, hogy a költői ént valamennyire megvonja a személyességétől, abból egyenesen következik a fogalmaknak és a tárgyaknak az antropomorfizálása, vagyis emberiesítése, pl. ilyen helyeken, a karácsonyfáról van még mindig szó: „a fán csak üres papírcacskók lifegtek súlytalan.” Eddig ugye láthatjuk a kibontott szaloncukrokat, amit sajnos megdézsmálunk karácsony tájkán, de hozzátesszi, addig, amíg ezek a szaloncukor papírok súlytalanok és lifegnek, addig tényleg tárgyak, s utána hozzátesszi, hogy védtelen. A védtelenség már legalábbis állati vagy emberi tulajdonság. Ezek azok a pillanatok, amikor szinte cserébe azért, mert a költői alany el van személytelenítve, illetve föl van oldva a versbeszédben és gyakorlatilag a vers mondódik és a nyelv mondódik, cserébe viszont szinte életre kel a legholtabb anyag is a magnéziumtól a szulfáton át a kalciumig. Egy másik példa erre: „A műholdas térképen a gép most vibráló picit pont. Valaki szívverése. Lüktető hollét a világűrben.” Nagyon érdekes lenne végigelemezni ezt a rendkívül összetett metaforikus játékot, amely a tár-

gyiastól, a géptől eljut valakiig, valaki szívveréséig, tehát élővé teszi. A „lüktető” még mindig lehet élő, bár tárgyas tulajdonság is, de aztán fogalmivá válik: hollét. Ez a fajta oszcillálása a tárgyi, fogalmi és élő világnak, ez az egyik legfontosabb jellemzője Lehóczky Ágnes verseinek. Egy másik példa: „a spirál (...) kanyarog az évek üledékét görgetve, megkésett utógondolatok hordalékát.” Vagy például: „Fekete pupilláját vibráló kicsi házak és tapsikoló vitorlások kerítik körbe.” Nekem itt a „tapsikoló vitorlásokról” a szempilla is eszembe jutott. Lehet, hogy önös értelmezés, de nem biztos. És záró idézet ehhez a gondolatsorhoz, amely megmutatja azt, hogy amikor hömpölygetik a versek a tárgyiasságokat és a rideg épületek leírását és így tovább, és így tovább. Mindig van egy pillanat, amikor rémségesen vagy katartikusán megelevenedik az egész. Itt például azt mondja, hogy „a névtelen folyó, mely olyan észrevétlen folydogál a járókelők között, mint valami csuklyás remete.” Háttorzongatóan szürreális kép.

Ha belelapozunk a kötetbe, láthatjuk, hogy többségében prózaversekkel van dolgunk. Ennek ellenére szinte lüktető ritmust érezhetünk versről versre, de a versek között is váltakozó formában. Egyik például a gyorsulás-lassulás örök hullámmozgása: rövid, sokszor nominális mondatok, majd az ezt követő felgyorsulásokból hosszú, összetett, úgy is mondhatnánk, hogy rétegezett mondatokat kapunk gyakori hátravetésekkel, amelyek mindig egy picit módosítják azt, amit előtte láttunk a látványról. Sokkal érdekesebb lesz majd Ágit hallgatni, úgyhogy utolsó pontként A pergamen című

versből hadd idézzek egy részletet: „Úgy értem, ez még olyan, mint amikor cédrusokból koporsót faragunk, és egyetlenegy szót karcunk a gyalult fába. Újra meg újra. Bevésődött koporsószövegek.” Vigyáznom is kellett, hogy el ne rontsam, és ne azt mondjam, hogy „bevésődött koporsószövegek”. Nyilvánvaló az utalás: Pilinszkytól a „szöveg a jéghideg homokban” is eszünkbe juthat. Azt mondtam, hogy ez egy világlemlékezet, ez a könyv, és itt valaki arra törekszik, hogy nekünk az Univerzum körforgásáról valami érvényeset mondjon. És a kötet úgy végződik, hogy lelassít a Föld egy zuhanót. Valamiképp a halál képzete is benne van, miközben a kötetben, ha jól tudom, ilyen szavak, hogy „halál”, „szerelem”, „szeretet”, véletlenül sem fordulnak elő, de minden más szempontból a halál képzete benne van. De ebben a koporsószöveget is idéző koporsószövegekben benne van annak a reménye, hogy minden föltámad és újraéled egyszer.

*

– Amikor 2001-ben felültél a Londonba vivő repülőre, azt mondtam neked búcsúzóul, hogy „Maradj Lehóczky!” Az ékezet is megmaradt?

– Igen. Ha az ékezettől leszek Lehóczky, akkor az változatlanul ott van.

– Hogyan és miért kerültél Angliába?

– Ez hosszú és komplikált történet. Magyar–angol szakon tanultam a Pázmány Egyetem bölcsészkarán. Akkoriban még nem voltak Erasmus-jellegű ösztöndíjak, de kijutottam tíz hónapra, visszajöttem, lediplomáztam, majd újra kimentem. Még ekkor sem gondoltam, hogy huzamosabb ideig ott leszek, de mivel már volt két

diplomám, kaptam Kelet-Angliában egy tanári állást egy gimnáziumban, ahol egyébként kezdetben pokol volt tanítani.

– Mit tanítottál?

– Angol irodalmat és nyelvtant.

– Angoloknak?

– Igen. Hozzá kellett szokniuk, hogy nem anyanyelvű tart irodalom- és nyelvórákat. Nem volt könnyű, de azért sikerült meggyőzni őket. A diákokat egyszerűbb volt; a felnőttek mindig nehezebb esetek. Eközben verseltem tovább magyarul, de nagyon furcsa volt ez a fajta írás. Akkor már volt itthon két verseskötetem, a *Medalion* és az *Ikszedik stáció*. Ezeket az Universitas Kiadó adta ki 2000-ben, majd 2002-ben, melyekből aztán norwichi tanári éveim alatt fordítottam angolra, majd pedig elkezdtem angolul is írni, már ide-oda fordítgatás nélkül.

– Hogy ír valaki csak úgy hirtelen angolul verseket?

– Ha hosszabb ideig kint él az ember, akkor ez mechanikus folyamattá válik: lehet angolul is, magyarul is gondolkodni. Előbb-utóbb kialakul egyfajta kétnyelvűség.

– Álmodsz is angolul?

– Talán az álom nem nyelvfüggetlen. Nem nyelvben álmodunk, hanem képekben, egyfajta vizuális nyelven. Ami viszont nagy hatással volt az angol nyelven született írásokra, az a Kelet-angliai Egyetem Creative Writing Master-kurzusosa volt, amit 2005-ben végeztem el. Itt viszont már tényleg rá voltam kényszerítve, hogy szigorúan angolul írjak verseket. Ebből a Masterből aztán doktori lettem, amit Prof. Denise Riley és George Szirtes témavezetése alatt végeztem el: így lettem utána egyetemi tanár és előadó, és most kreatív

írást és poétikát tanítok a sheffieldi egyetemen. Egészen pontosan úgy hívják ezt a doktori fokozatot, hogy kreatív és kritikai írás, ami tulajdonképpen egy irodalomtudományi PhD-nek felel meg. Csúpan annyi a különbség az irodalmi PhD és az angliai kreatív írás doktori között, hogy a doktorandusz-nak a disszertáció mellett még egy szépirodalmi szöveget is meg kell írni, ami roppant érdekes és izgalmas. Szerintem itthon is be kellene vezetni ezt a hibrid szakot, hogy legyen olyan irodalomtudományos doktori, ahol a költő-irodalmár egy szépirodalmi szöveget is kreál, azaz miközben tudományos kutat, könyvet (verseskötetet vagy regényt) is ír. Így született meg Angliában az első verseskötetem; így indult meg a kinti publikálás az Egg Box Kiadóval és Nathan Hamiltonnal, aki aztán később a második angol kötetemet is publikálta. A két angol verseskötet pedig egy harmadiknak is teret adott (rossz szóval élve: provokált), amely nemrégiben, 2014-ben jelent meg a Shearsman Kiadónál *Carillonneur* (azaz *Harangozó*) címmel. A doktori disszertációm, amelyet Nemes Nagy Ágnes poétikájából írtam angolul, végül monográfiává nőtte ki magát: egy négy tanulmányból álló könyvvé, amelyet szintén sikerült kiadni mint akadémiai könyvet 2011-ben, a Cambridge Scholars Kiadónál. Ferencz Győző, aki sokat segített a doktori kutatásban, erről a könyvről hosszasan írt a Holmiban megjelent értekezésében. Nagyon sokat jelent nekem, hogy Nemes Nagy Ágnes kultuszát fenn tudjuk így tartani Angliában (is). Ezeknek a kinn megjelent köteteknek a terjesztését a londoni magyar kulturális intézet minden alkalommal

egy-egy kötetbemutatóval támogatja, amiért nagyon hálás vagyok.

– *Olvashatjuk ezt a monográfiát egyszer magyarul is?*

– Nagyon remélem. Buda Attila pár hónapja jelentetett meg az Újholdról egy tanulmánykötetet *Tárguló körök* címmel a Ráció Kiadónál, amelyben többek között az én írásom is szerepel. Egy olyan tanulmány Nemes Nagyról, amely nagy vonalaiban a doktorim egyik fő gondolatát dolgozza fel.

– *Hogyan hat egymásra a költő és az irodalomtudós? Akadályozzák vagy segítik egymást?*

– Az én esetemben erősen segítik: nem is tudom elképzelni az egyiket a másik nélkül. Nap mint nap elmondom a kinti kreatív íróknak, hogy az írás a kutatással, illetve az olvasással egyenértékű. A mai, modern értelemben vett „múza” maga az anyagnak a felkutatása, annak minél mélyebb megismerése. Az otthonulós padlásszoba, ahol várjuk az inspirációt, számomra merőben romantikus. Én nem így dolgozom: a költő-irodalmár nagyon kemény háttérkutatásokat végez, amiről persze az olvasónak nem kell feltétlen tudnia.

– *Legújabb köteted címe: Palimpszeszt. Mit jelent számodra, a te verseidben ez a fogalom?*

– Ferencz Győző alapos, értelmező utószavához nehéz bármit hozzátenni. Az emlékezés struktúrájáról van szó. Ez egy olyan nyelvi, pszichológiai, kulturális és mentális struktúra, építmény, amelyben újabb, személyes vagy kollektív emlékeink ráülnek, ránehezkednek a korábbi rétegekre, a régebbi felületekre, ezek lesüllyednek, miközben ezekre az újak ráépülnek, és így egy sokrétegű, komplexált szerkezet jön létre. Én

mindig a Babel-toronyra gondolkok: a nyelv is ugyanilyen sokrétegű. A könyv is. A kultúra és a psziché is. A geológia is. Univerzális, archetipikus minta.

– *Ferencz Győző hangsúlyozza, hogy ezek nem angolból való fordítások...*

– Valóban, inkább „ráírások”. Van egy eredeti lenyomatuk az angol nyelvű könyvekben, ám amikor elkezdtem velük magyarul dolgozni, egészen más lényekké alakultak. Nincs is ráírva a kötetre, hogy műfordítás.

– *Miben változott a poétikád, ha visszatekintesz a pályakezdesedre?*

– Még az angliai utam előtt íródtak azok a versek. Nemes Nagy Ágnes igen fontos a számomra, főleg az utolsó ciklusa, *A Föld emlékei* című, kötetben megjelent prózaversei, melyekről a már említett, Buda Attila által szerkesztett tanulmánykötetben is beszéltem. De a Nyugat hagyománya nélkül, József Attila poétikája nélkül el sem tudom képzelni a pályám, sem mint olvasó, sem mint író. A prózaversek tehát kezdetben mindenképpen innen indulnak, ebből táplálkoznak. Azóta eltelt több mint egy évtized, és a lírai én nyelve sokkal inkább többszólamúvá vált. Sokat olvastam, elsősorban angolszász irodalmat, de az irodalomelmélet és nyelvfilozófia, elsősorban a német és francia fenomenológia sokat segített abban, hogy ez a fajta poétika megszületessen. A német és francia nyelvfilozófiával, illetve a nemzetközi posztavantgárdal való találkozás pedig a személytelenséghez vezet el: ez a fajta nyelvi gondolkodás, költői diszpozíció kitörli az „én”-t a versekből, vagy legalábbis újraértelmezi azt.

– Van egyfajta kisebbségi érzésem a verseidet olvasva. Magyar intertextuális utalásokat olykor felismerem e versekben – csak egyet említenék: a „tapsikoló vitorlák” rájátszik József Attila „tapsikoló jázminjaira”. Am attól félek, hogy az angol irodalmi utalásokat a legkevésbé sem veszem észre. Van-e ilyenek? S gondolkodtál-e azon a magyar változatok írásakor, hogy baj-e, ha az olvasó ezeket nem ismeri fel?

– Nem baj. Alapjában véve minden szöveg „ráírás”. Ha alatta nem is fedezzük fel mindig a korábbi szöveget, attól még olvasható. Zsiga Kristóffal, a kötet szerkesztőjével beszélgettünk arról, mennyiben segísem az olvasót az „intertextuális” elemek megfejtésében, és végül is abban maradtunk, hogy megadok egy rövid szakirodalmat – ami humoros, mert verseskötetek nem végződnek normális esetben bibliográfiával. A *Jegyzetek* a versekben lévő irodalmi és zenei utalásokat listázzák. Egyébként nemcsak angol-szász utalások szerepelnek itt; Cervantestől Derridáig.

– Angol nyelvű versedet katedrálisban is előadták librettó formájában...

– Kevés pillanat van, amikor az ember azt mondja, hogy eddig ez volt a legjobb dolog az életében, de végül is ez történt. Egy nemzetközi művészeti fesztivál alkalmával Norwichban három írórt kértek fel, köztük engem is, hogy „librettót” írjunk az ezeréves norwichi katedrálisról. Úgy interpretáltuk a feladatot, ahogyan akartuk. Két-három napot bolyongtunk a katedrálisban a szervezőkkel, hogy inspirációt nyerjünk. Számomra ez amolyan fenomenológiai találkozás volt. Végül is a mennyeze-

A norwichi katedrális kávézójában

ten akadt meg a szemem és a képzeletem. A gótikus mennyezet egy hálós szerkezetű mészakő, s ahol ezek a zárókövek, a kis hálócskák vagy boltívek találkoznak, kis történeteket mondanak el palimpszeszt-szerűen. Gyönyörűek egyébként: vannak profán, humoros, illetve nagyon komoly szakrális történetek is. Ezek a záróköveken megjelenő, kövekbe faragott narratívák megindították a fantáziámat, hiszen akár bibliai vonatkozásúak, akár nem, az emberiségről, az időről, a történetbe, történelembe, világba vetettségünkről szólnak. És ebből lett a vers, amely *Egy mennyezet alagsorában* címmel magyarul is megjelent. Mindhármunk versét felhasználták a projekthez: három zeneszerző zenésítette meg

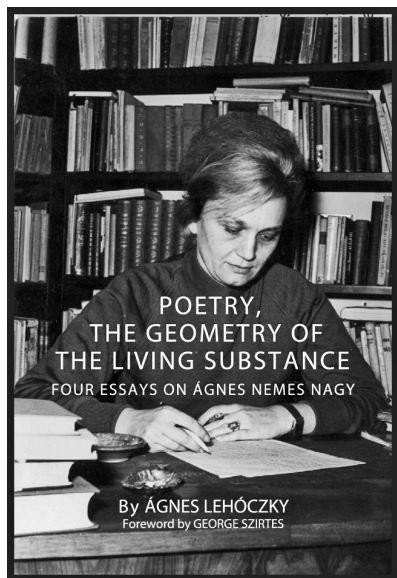
az így előállt egyórás librettót, s a művet kórus adta elő.

– A verseid közül a Filemon szözlőjében az egyik kedvencem...

– Szintén szekvencia a *Lélegzések* könyvéből. A *Filemon szözlőjében* a nagymamáról szól, aki sajnos, már nincsen közöttünk. Édesanyám anyukája, aki évekig fönt lakott nagypapámmal a budai hegyekben, a város tetején, ahol a gyerekkorom nagy részét töltöttem. Fiatal felnőtt koromban is sokat voltam ott, mert nagyon szerettem velük lenni, beszélgetni.

– Angliában a köteteken kívül milyen folyóiratokban tudsz publikálni?

– Ezek a típusú versek nem folyóiratversek: nagyon hosszúak,

A Nemes Nagy-monográfia borítója

több oldalas prózaversek, amiket emiatt nehéz megjelentetni. S a hangnemük is más jellegű: nem rövid, epigrammatikus, frappáns versek, mint amilyenekre a modern embernek ideje van. Ezek a szövegek ellene mennek ennek az elvárásnak, ezért nehéz közreadni őket. Vannak azonban alternatív lapok, körök, folyóiratok, amelyek viszont kimondottan az ilyen szövegekre halásznak: a poszt-avantgárd és az online folyóiratok azok, amelyek az ilyen és hasonló „nyelvcentrikus” prózaverseket keresik.

– Évente háromszor szoktál hazajönni: karácsonykor, húsvétkor és nyáron. Nem úgy gondolkod rád, mint aki Angliában él: többet találkoztam veled, mint néhány magyarországi barátommal. Mindig ugratlak, amikor hazaérsz, hogy „Jé, még mindig tudsz magyarul!” Gondolom, hogy már angolul is annyira tudsz, hogy ha felolvasol, nem veszik észre, hogy nem bennszülött vagy. Vagy igen? Szóba kerül-e egyáltalán ott, ha bemu-

tatják egy könyvedet, hogy magyar vagy? Vagy egyáltalán számít-e ez?

– Ez nem számít olyan nagy csodának odakint, hiszen a mai brit társadalom igencsak nemzetközi képződmény, nem is szólva az egyetemi körökről. Az egyik kollégám, akinek az irodája az enyém mellett van, és angol nyelvészetet tanít, kelet-európai. De Amszterdamból és Luxemburgból is vannak kollégáim. Nem olyan nagy kuriózum, hogy valaki a második nyelvén írjon.

– Ki tudják mondani a neved?

– Nemigen, de igyekeznek nem elvéteni. A legújabb verzió a lengyelesített változat.

– A harmadik angol nyelvű versesköteted 2014-ben jelent meg. Ezek már a Palimpszeszt utáni versek?

– Inkább egyidejűségről beszélhetünk. Amikor a magyar verseken dolgoztam, akkor már ezeket is írtam szimultán módon. Nagyon érdekes volt a folyamat, ugyanis a magyar szövegek sokszor új ötleteket adtak az angol versekhez; illetve fordítva is igaz: az angol versek születése közben és alatt vissza-visszatértem a magyar versekhez is. Szimultán hatottak egymásra, akár mondat vagy trópus szintjén is. Ez nagyon izgalmas folyamat. Mintha egyszerre több nyelven írna az ember szinkron módon. Pontosabban mintha a nyelv polifóniájába egy kis időre bepillantást nyerne az író, de csak mint kívülálló, tanúféle.

– Akkor számíthatunk arra, hogy ráírsz egy magyar változatot ezekre is... Mennyiben módosult a poétikád, a versvilágod? Merrefelé tartasz?

– Ez mindig módosul. Minden kötet egy picit más, de közben azt is mondják, hogy minden kötet ugyanaz a könyv: az író egész életében ugyanazt az egy szöveget írja. Ám az is furcsa lenne, ha egy író megragadna egy szinten: nem vállalkozna, nem kísérletezne egyre tovább, egyre merészebben. Jelenleg egy újabb angol nyelvű verseskötetemen dolgozom. Már most tudom, hogy kicsit más lesz, mint a legutóbbi. Bár prózaversek lesznek, egyfajta tudományos diskurzus-szerű nyelven íródnak. Angolszász, kanadai íróknál találkoztam ezzel a hibrid versnyelvvvel, ami szerintem az ókori görög dialógikus filozófia hagyományára épül: úgyhogy most ezzel fogok kísérletezni. A téma magyar, ám a versek egyelőre angolul születnek. De időközben ez is változhat, és lehetséges, hogy a versek hirtelen majd anyanyelvi közegben folytatják a gondolatmenetüket. Nagy úszómániás vagyok, s nehezen tudom elképzelni, hogy úgy teljen el egy nap, hogy ne jussak el az uszodába, akármelyik országban is vagyok éppen. Nemcsak a hiúság, nemcsak a testmozgás, ami élteti ezt a mániámat: olyan érdekes közeg az uszoda (nekünk, magyaroknak pedig még inkább, mint más nemzeteknek), amire mint egy gondolkodó pszichére, a nyelvi tér kulturális allegóriájára is tekinteni lehet. Ezt fejtegetem majd ebben a következő költői diskurzusban, amelyben, remélem, nagy uszodaimádó íróinkat is (például Ottlikot, Krúdyt vagy Hajnóczyt) fantomként meg-megidézhetem. Legalábbis ez a terv.

Nagy Gábor